

Meghívó

Szatmáry Károly- emlékkonferencia

IDŐPONT:

2025. augusztus 28—29.

HELYSZÍNEK:

MTA SZAB-székház, Szegedi Csillagvizsgáló

Dr. Szatmáry Károly (1956—2024) csillagász, az SZTE TTIK Fizikai Intézet Kísérleti Fizikai Tanszékének egykori egyetemi tanára, a szegedi csillagászképzés és a Szegedi Csillagvizsgáló létrehozásának kezdeményezője.

Iskolateremtő kutatómunkát végzett a változócsillagok és az exobolygók vizsgálata terén, különösen a csillagok fényváltozásának idő-frekvencia analízisen alapuló módszerek alkalmazásával. Ezekből az eredményekből született kandidátusi értekezése (1995), habilitációja (2002), majd MTA-doktori értekezése (2013), s nyerte el többek között a Széchenyi Professzori Ösztöndíjat (1997—2001) és az Eötvös Loránd Fizikai Társulat Detre László-díját (2001). Számos konferencián járt szerte a világban, az európai helyszínek mellett Japánban és Dél-Afrikában is bemutathatta eredményeit. Hat tanítványát segítette témavezetőként a PhD-fokozat megszerzésében, közülük azóta többen MTA doktora címet is szereztek, egyikük pedig az MTA rendes tagja lett.

Életművének legnagyobb hatású részét a csillagászati oktatás és ismeretterjesztés terén betöltött szerepe képezi. Szakfelelősként vezető szerepet játszott az SZTE önálló csillagász szakjának 1999-es megalapításában, ami nyugodt szívvel nevezhető mérföldkönek a szegedi egyetemi fizikaoktatás történetében. 2006-ban az SZTE csillagász mesterszak szakfelelőse lett, emellett sok éven keresztül az SZTE Fizikai Doktori Iskolájának törzstagja, valamint az Asztrofizika doktori alprogram vezetője is volt. Az elmúlt bő két évtizedben több tucatnyian szereztek csillagász-, illetve csillagászat/asztrofizika orientációjú fizikusdiplomát az SZTE-n; közülük sokan váltak sikeres kutatóvá szerte a nagyvilágban, nívós intézmények falai között öregbítve a szegedi képzés jó hírét.

A hallgatókkal való foglalkozást nem csak széles tömegeket vonzó előadásaira tartogatta. Száznál is több szakdolgozat, diplomamunka és TDK-dolgozat témavezetője volt, több hallgatója lett OTDK-díjazott. Különösen szívügye volt a tanár szakos hallgatók csillagászati és űrkutatási témák felé terelése.

Az oktató- és kutatómunkán túl is rengeteg egyetemi és szakmai feladatot vállalt. Csaknem két évtizeden át dolgozott tanszékvezető-helyettesként, a Fizikai Intézet oktatási bizottságának tagjaként, illetve intézeti és kari TDK-felelősként is. Több cikluson keresztül tagja volt az SZTE TTK Kari Tanácsának és az MTA Csillagászati és Űrfizikai Tudományos Bizottságának is. Szatmáry Károly tudományos és egyetemi oktatói munkássága mellett a hazai csillagászati ismeretterjesztés és tehetséggondozás egyik oszlopaként is megmarad az utókor emlékezetében. Csillagászati tankönyvek, tananyagok szerzője és lektora volt, emellett több országos csillagászati vetélkedő szervezésében és lebonyolításában vett részt kezdeményezőként, illetve zsűrielnökként.

Legfontosabb öröksége az ismeretterjesztés terén a Szegedi Csillagvizsgáló létrehozása, amely az általa szervezett, széles körű egyetemi és társadalmi összefogás eredményeként nyithatta meg kapuit 1992-ben. A csillagvizsgáló a csillagásznak készülő egyetemi hallgatók szakmai gyakorlatszerzésének és a környékbeli amatőr csillagászati életnek a kiemelt központja, de szélesebb körben a szegedi tudományos ismeretterjesztés egyik, turisztikai szempontból is meghatározó helyszínévé lett ismert. Szatmáry Károly csaknem három évtizeden át irányította az intézményt, ahol eleinte főként az ő, majd munkatársai és tanítványai egyre bővülő körének közreműködése révén évente több ezer ember számára tartottak és tartanak ismeretterjesztő előadásokat és távcsöves bemutatókat.

Szatmáry Károly számos egyéb fórumon is sokszor tartott előadásokat és bemutatókat. Rendszeresen adott interjúkat a helyi és az országos sajtónak is; a világűr titkairól nemcsak tudományos pontossággal, de egyúttal közérthetően és érdeklődést felkeltve tudott mesélni. Közel négy évtizedes, a csillagászat területén folytatott kutatói és oktatói munkáját, valamint széles körű tudomány-népszerűsítő tevékenységét 2019-ben a Magyar Érdemrend tisztikeresztje polgári tagozat kitüntetéssel, 2022-ben a Szegedért Alapítvány díjával ismerték el. Nevét őrzi a Kiss László és Sárneckzy Krisztián által felfedezett, (121817) Szatmáry kisbolygó.

PROGRAM

2025. augusztus 28., csütörtök

Helyszín: MTA SZAB-székház, díszterem

10.30—11.00: Ünnepélyes megnyitó és Szatmár Károly emléktáblájának leleplezése

- Prof. dr. Kiss László akadémikus
- Prof. dr. Szabó Gábor akadémikus
- Prof. dr. Horváth Dezső dékán
- Prof. dr. Hopp Béla intézetvezető
- Dr. Füle Miklós tanszékvezető
- Dr. Szalai Tamás

11.00—12.30: „Kalandjaim Karcsival...” — személyes visszaemlékezések Szatmár Károlyra

- Prof. dr. Szabados László (HUN-REN CSFK Csillagászati Intézet)
- dr. Hegedüs Tibor (SZTE Bajai Obszervatórium)
- Prof. dr. Kiss László (HUN-REN CSFK Csillagászati Intézet)
- Prof. dr. Szabó M. Gyula (ELTE Gothard Asztrofizikai Obszervatórium és Multidiszciplináris Kutatóközpont)

12.30—14.15: Ebédszünet

13.30—14.15: Az MTA Csillagászati és Űrfizikai Tudományos Bizottságának ülése

Helyszín: 217-es terem

14.15—15.30: Szatmár Károly öröksége

- Dr. Hegedüs Tibor: Szatmár Károly szerepe a hazai csillagászati versenyek és vetélkedők szervezésében (20 perc)
- Dr. Barna Barnabás: A Szegedi Csillagvizsgáló (25 perc)
- Dr. Szalai Tamás: Csillagászati oktatás és kutatás az SZTE-n (25 perc)

15.30—15.50: Kávészünet

15.50—17.30: Szegedről indultunk... — kutatási előadások 1.

- Dr. Vinkó József (HUN-REN CSFK Csillagászati Intézet; SZTE TTIK Fizikai Intézet): Cefeidáktól a szupernóváig (20 perc)
- Sárneczky Krisztián (HUN-REN CSFK Csillagászati Intézet): Szegedi kisbolygók (15 perc)

Online előadások:

- Dr. Bódi Attila (Princeton University, USA): HATPI: Nagy pontosságú képalkotás a teljes déli éjszakai égboltról (15 perc)
- Dr. Fűrész Gábor (MIT, USA): Csillagászati műszerépítés (15 perc)
- Prof. dr. Apai Dániel (University of Arizona, USA): Exobolygók és óriástávcsövek (15 perc)

17.30—18.00: Kötetlen beszélgetés, közös emlékezés

2025. augusztus 29., péntek

Helyszín: 9.00—13.30: MTA SZAB-székház,
díszterem

15.30-tól: Szegedi Csillagvizsgáló

**9.00—11.00.: Szegedről indultunk... —
kutatási előadások 2.**

- *Prof. dr. Kiss László* (HUN-REN CSFK Csillagászati Intézet): **Félszabályos változócsillagok: vörös óriások és szuperóriások bővületében** (20 perc)
- *Prof. dr. Szabó M. Gyula* (ELTE Gothard Asztrofizikai Observatórium és Multidiszciplináris Kutatóközpont): **Extraszoláris naprendszerek kutatása** (20 perc)
- *Dr. Simon Attila* (University of Bern, Svájc): **A CHEOPS első öt éve** (15 perc)
- *Dr. Jurković Mónika* (Belgrádi Csillagvizsgáló, Szerbia): **Anomális cefeidák: Miért érdekesek ezek a csillagok?** (15 perc)
- *Dr. Bókon András* (ELTE Gothard Asztrofizikai Observatórium és Multidiszciplináris Kutatóközpont): **Elfedett pulzációk nyomában: Szegedtől Szombathelyig** (15 perc)
- *Dr. Szűcs László* (German Aerospace Center, DLR): **Fénygörbék — pulzáló csillagoktól rotáló műholdakig** (15 perc)
- *Dr. Németh Péter* (Astroserver): **Galilei útján** (15 perc)

11.00—11.30: Kávészünet

**11.30—13.30: Szegedről indultunk... —
kutatási előadások 3.**

- *Dr. Mészáros Szabolcs* (ELTE MTA—ELTE Lendület Tejútrendszer Kutatócsoport): **A Tejútrendszer kémiai feltérképezése és egyéb spektroszkópiai kutatások** (20 perc)
- *Dr. Szalai Tamás* (SZTE TTIK Fizikai Intézet): **Űrtávcsövekkel a csillag-robbanások és a kozmikus porképződés nyomában** (15 perc)
- *Dr. Nagy Andrea* (SZTE TTIK Fizikai Intézet): **Útban az analitikustól a numerikusig, avagy hogyan modellezzünk lb/c szupernóvákat** (15 perc)
- *Dr. Barna Barnabás* (SZTE TTIK Fizikai Intézet): **Szupernóva-robbanások szupernagy tömegű fekete lyukak környezetében** (15 perc)
- *Dr. Kun Emma* (Ruhr-Universität Bochum, Németország): **Szegedről a multimessenger csillagászat világába** (15 perc)
- *Prof. dr. Heiner Zsuzsanna* (Humboldt-Universität zu Berlin, Németország): **Az ősrobbanástól a femtomásodpercekig: utazás az időn és a fényen át** (15 perc)
- *Dr. Pálfi Dénes* (PPKE ITK; Femtonics Kft.): **Út a csillagásztól az ideg-tudományig, avagy hogy lesz teleszkópból mikroszkóp** (15 perc)

13.15—15.30: Ebédszünet, kimenetel
a csillagvizsgálóba

15.30-tól: Szatmáry Károly emléktáblájának
elhelyezése a Szegedi Csillagvizsgáló
falán
Műszer- és napbemutató
Kötetlen beszélgetés, „csillagászati
osztálytalálkozó”